



zimsko škola
„rod i nasilje“

19—23. februar 2024.
Univerzitet u Novom Sadu

zimska škola „rod i nasilje“

19—23. februar 2024.
Univerzitet u Novom Sadu



Organizacioni odbor Zimske škole:

dr Gordana Lalić-Krstin
Univerzitet u Novom Sadu

dr Smiljana Milinkov
Univerzitet u Novom Sadu

Jelena Cvejin Poznić
Univerzitet u Novom Sadu

dr Krisztina Rácz
Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

dr Jelena Čeriman
Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

dr Zilka Spahić Šiljak
TPO fondacija, BiH, Univerzitet u Sarajevu

Lamija Subašić
TPO fondacija, BiH

Programski odbor Zimske škole:

dr Marko Konjović
Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

dr Krisztina Rácz
Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

dr Jelena Čeriman
Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu

dr Gordana Lalić-Krstin
Univerzitet u Novom Sadu

dr Zilka Spahić Šiljak
TPO fondacija, BiH, Univerzitet u Sarajevu

Lamija Subašić
TPO fondacija, BiH

KONTAKT:

Univerzitet u Novom Sadu
Dr Zorana Đinđića 1, 21000 Novi Sad
Email: zimskaskola2024@ff.uns.ac.rs



**program
zimske škole**

PONEDELJAK, 19. februar:

- 09:00-09:30 **Uvodne reči i otvaranje zimske škole:**
Sabina Halupka-Rešetar, *Univerzitet u Novom Sadu*
Zilka Spahić Šiljak, *TPO Fondacija/UNIGERC/Univerzitet u Sarajevu*
Gordana Lalić-Krstin, *Univerzitet u Novom Sadu*
Jelena Čeriman i Krisztina Rácz, *Laboratorija za istraživanja roda (GenLab), Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu*
- 09:30-11:00 **Marko Konjović**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Pol, rod i (ne)pravno-pravnost*
- 11:00-11:20 Pauza za kafu
- 11:20-12:50 **Irena Fiket**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Patrijarhalne strukture u domaćinstvu kao osnova neravnopravnosti*
- 12:50-13:40 Pauza za ručak
- 13:40-15:10 **Bojana Dinić**, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu: *Rod i digitalno nasilje*
- 15:10-15:30 Pauza za kafu
- 15:30-17:00 **Đurđa Trajković**, Rekonstrukcija Ženski fond: *Patrijarhat, žene, norma, društvo*

UTORAK, 20. februar:

- 09:30-11:00 **Vedrana Lacmanović**, nezavisna ekspertkinja i istraživačica u oblasti sprečavanja i suzbijanja nasilja prema ženama: *(Raz)otkrivanje femicida*
- 11:00-11:20 Pauza za kafu
- 11:20-12:50 **Nermin Šehović**, stručnjak iz prakse: *Krivično-pravni aspekti femicida*
- 12:50-13:40 Pauza za ručak
- 13:40-15:10 **Smiljana Milinkov**, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu: *Medijsko izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju*
- 15:10-15:30 Pauza za kafu
- 15:30-17:00 **Midhat Izmirlija**, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu: *Pozitivne obaveze države u suzbijanju rodno zasnovanog nasilja*

SREDA, 21. februar:

- 09:30-11:00 **Nada Padejski Šekerović**, Sigurna ženska kuća u Novom Sadu: *Trgovina ženama*
- 11:00-11:20 Pauza za kafu
- 11:20-12:50 **Zona Zarić**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Pristanak i seksualno uznemiravanje: odnosi moći u vezi sa telom*
- 12:50-13:40 Pauza za ručak
- 13:40-15:10 **Ljiljana Pantović**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Žena i žensko telo u medicini*
- 15:10-15:30 Pauza za kafu
- 15:30-17:00 **Marija Radoman**, Institut za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu: *Rod, seksualnost, nasilje i diskriminacija*

ČETVRTAK, 22. februar:

- 09:30-11:00 **Marija Mandić**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Šta je problem s rodnoosetljivim jezikom?*
- 11:00-11:20 Pauza za kafu
- 11:20-12:50 **Zara Saeidzadeh**, Örebro University, Sweden: *Trans* Women's Socio-Legal Status in Sweden: The Experiences of Epistemic Misrecognition*
- 12:50-13:40 Pauza za ručak
- 13:40-15:10 **Vladislava Gordić Petković**, Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu: *Pravo na krik i bes: rodno zasnovano nasilje u savremenoj ženskoj književnosti*
- 15:10-15:30 Pauza za kafu
- Od 15:30 **Slobodna aktivnost: obilazak Novog Sada**

PETAK, 23. februar:

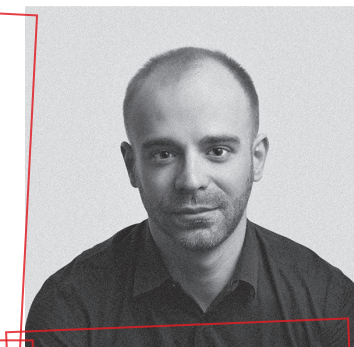
- 09:30-11:00 **Aleksandra Knežević**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Kako nauka doprinosi rodnoj neravnopravnosti i kako je održava?*
- 11:00-11:20 Pauza za kafu
- 11:20-12:50 **Milica Resanović**, Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu: *Negativne reakcije na promišljanja i istraživanja o rodu*
- 12:50-13:40 Pauza za ručak
- 13:40-16:00 **Okrugli sto: Razmišljanja o promeni: šta možemo da uradimo povodom rodno zasnovanog nasilja?** (moderator: Bojan Todorović; učesnici_e: Gorjana Mirčić Čaluković, Sadija Gicić i Nermin Šehović)
- 16:00-16:15 Pauza za kafu
- 16:15-16:45 **Završne reči i zatvaranje zimske škole**

**predavanja i
predavači_ce**

Pol, rod i (ne)ravnopravnost

MARKO KONJOVIĆ

Iako često napadana iz različitih uglova, rodna ravnopravnost predstavlja jedan važan cilj u mnogim društvima koja teže da budu pravedna; zaista, jedan od ključnih ideala Ujedinjenih nacija jeste upravo postizanje rodne ravnopravnosti u svim društvima. Međutim, šta ideja rodne ravnopravnosti može da podrazumeva? Kakve opšte i specifične oblike rodne neravnopravnosti možemo razlučiti? Zašto rodna neravnopravnost predstavlja problem društvene nepravednosti? U ovom predavanju, nastojaćemo da odgovorimo na ova pitanja kroz razmatranje centralne razlike u feminističkoj misli: razlike između pola i roda.



Marko Konjović je istraživač saradnik u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Glavne oblasti njegovog interesovanja uključuju savremenu (analitičku) političku i moralnu filozofiju, filozofiju ljubavi i seksa, kao i feminističku filozofiju. Posebno se zanima za teme koje se nalaze na raskršću ovih oblasti.

Patrijarhalne strukture u domaćinstvu kao osnova neravnopravnosti

IRENA FIKET

Ovo predavanje i diskusija prevashodno se fokusiraju na pitanja domaćinstva i porodice kao mesta na kojima se dešava i reprodukuje patrijarhalni model, kao i posledice ovakve reprodukcije na profesionalnu sferu. Ako posmatramo većinu evropskih zemalja, čini se, nažalost, da se nismo mnogo pomerile od ovakvog scenarija. Iako je izlazak na tržište rada imao u sebi emancipatorski potencijal (žene su na taj način ojačale ekonomski i politički), malo toga se promenilo u sferi domaćinstva, gde žena i dalje obavlja najveći deo kućnih poslova (Bianchi et al., 2000, 2012, Evertsson i Nermo, 2007, Sullivan et al., 2014, Fiket 2018). Sfera domaćinstva se i dalje shvata kao prirodna i nepromenljiva, a ne kao splet istorijskih prilika i društvenih normi, i to kako od strane partnera u porodici, tako i od strane sistema privatno/javno.



Irena Fiket je viša naučna saradnica i akademska koordinatorka Laboratorije za aktivno građanstvo u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Njena trenutna istraživačka interesovanja leže u deliberativnoj demokratiji, učešću građana, demokratskim inovacijama i društvenim pokretima, kao i pitanjima rodne ravnopravnosti. O tim temama je objavila dve knjige, kao i brojna poglavlja i članke u časopisima kao što su Southeast European and Black Sea Studies, Italian Political Science Review, Javnost—The Public, European Union Politics i dr. Učestvovala je u brojnim međunarodnim projektima i trenutno radi kao akademska koordinatorka mreže Žan Mone „Aktivno građanstvo: Promovisanje i unapređenje inovativnih demokratskih praksi na Zapadnom Balkanu“ i glavna je istraživačica srpskog tima za projekat Horizont 2020, EnTrust.

Rod i digitalno nasilje

BOJANA DINIĆ

Iako onlajn okruženje pruža dosta koristi, jedan od rizika je uključenost u digitalno nasilje. U ovom izlaganju ću predstaviti karakteristike digitalnog nasilja i specifičnosti digitalnog nasilja u odnosu na tradicionalno vršnjačko nasilje, te individualne i kontekstualne činioce koji doprinose nasilnoj interakciji u onlajn okruženju. Poseban akcenat će biti na rodno zasnovanom digitalnom nasilju na osnovu podataka iz Srbije, a u vezi sa neželjenim sekstingom i digitalnim nasiljem u intimnim vezama. Na kraju ću se osvrnuti na posledice uključenosti u digitalno nasilje po mentalno zdravlje i strategije za prevenciju i suočavanje sa digitalnim nasiljem. Predavanje će obuhvatiti i edukativnu vežbu prepoznavanja digitalnog nasilja i rušenja mitova o tome šta su znaci ljubavi, a šta nasilja.



Bojana Dinić je vanredna profesorka na Odseku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Novom Sadu. Njeno polje naučnog rada uključuje ispitivanje antagonističkih i mračnih crta ličnosti (npr. psihopatija, agresivnost) i ishoda ovih crta, poput agresije i nasilja kako u oflajn, tako i u onlajn prostoru. Bila je i aktuelno je istraživač na nekoliko nacionalnih i međunarodnih projekata, a 2020-2021. god. bila je rukovodilac nacionalnog projekta u vezi s rizičnom upotrebom društvenih mreža kod adolescenata. Dobitnica je Nagrade za najboljeg mladog istraživača na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu (2013), Nagrade za najboljeg istraživača na početku karijere (2018) koju dodeljuje Internacionalno društvo za ispitivanje individualnih razlika (ISSID) i Nagrade za izuzetno postignuće u ranoj fazi naučne karijere (nagrada „Nenad Havelka“, 2023) koju dodeljuje Programski odbor naučnog skupa Empirijska istraživanja u psihologiji. Aktivno učestvuje u popularizaciji nauke (TEDx, Evropska noć istraživača, itd).

Patrijarhat, žene, norma, društvo

ĐURĐA TRAJKOVIĆ

Iako je obaveza ovog predavanja da odgovori na zadatak koji je postavljen u naslovu, ovo izlaganje neće biti očekivano, normirano. Prekršićemo pravila i odmah početi da razgovaramo. Predavanja se mogu naći na Youtube kanalu i ima ih na stotine, ali razgovori o našim životima su retki, danas i ovde. Te, postavimo pitanja i zajedno razgovarati i promisliti – koje su to naše „priče“ koje su obeležene normom, uticajem okolnosti i društva, a koji su to trenuci kada smo izvan norme: da li su sve norme loše? Kada sedim i čitam knjigu, da li sam u normi? Da li mogu nekad da izvrnem opresivnu normu patrijarhata? Studenti će potom dobiti uvide u kontekste, teorije oslobađanja, kao i primere otpora normi u našem regionu. Na koncu, pre nego što otvorimo učionicu za propitivanje, pokušaćemo da zajedno osmislimo neke akcije koje bi imale za cilj da preoznače, iskrive, preokrenu ili preusmere normu. Na kraju, zajedno ćemo postaviti pitanja i pokušati da odgovorimo na njih.



Đurđa Trajković je koordinatorka Rekonstrukcija ženski fond od maja 2020. Pre dolaska u RŽF, provela je 15 godina u akademskim institucijama u Sjedinjenim Američkim Državama i Srbiji gde se bavila latinoameričkom književnošću i feminističkom teorijom. U fondu je zadužena za pregled nad programima i finansijama, kao i za međunarodnu saradnju.

(Raz)otkrivanje femicida

VEDRANA LACMANOVIĆ

Cilj predavanja je da korišćenjem interaktivnih i inovativnih metoda informiše učesnice i učesnike i ponudi sveobuhvatan pristup razumevanju problema femicida, podstičući kritičko razmišljanje i posvećenost aktivnom doprinosu iskorenjivanja ovog zločina. Radi lakšeg razumevanja i uvida u kompleksnost multidimenzionalnost obrađivane teme, predavanje će biti podeljeno u tri celine od kojih se prva tiče definisanja i prevalencije, druga faktora rizika, a treća strategija i mehanizama za sprečavanje i suzbijanje femicida.

Predavanje će započeti razmatranjem *definicija/-e i rasprostranjenosti* (Raderford and Russell, 1992; EIGE, 2021; UNDOC, 2022) fenomena, kao i različitim *oblicima (manifestacijama)* koje ovaj zločin može imati. Kroz kritičko razmatranje globalnih i lokalnih podataka, učesnici i učesnice će steći uvid u zastupljenost i tipologije femicida u različitim socio-kulturnim kontekstima i geografskim područjima.

Nakon pregleda teorijskih i statističkih diferencijacija, preći ćemo na detaljniju analizu *faktora rizika* (Campbell et al., 2003; Ignjatović, 2011) koji doprinose femicidu, što će omogućiti ispitivanje i sagledavanje socio-kulturnih, ekonomskih i sistemskih faktora koji odražavaju pogodno okruženje da rodno zasnovano nasilje rezultira letalnim ishodima.

Diskusija će biti zaokružena istraživanjem *strategija za suzbijanje i prevenciju femicida*, u kontekstu legislativnog i institucionalnog okvira i mehanizama za njegovo eliminisanje (OHCHR, nedatirano; Ignjatović, 2011; Konstantinović i druge, 2019), kao i izazovima u institucionalnom *odgovoru* na nasilje koje prethodi femicidu i odgovoru na femicid kao krajnji i najekstremniji oblik rodno zasnovanog nasilja (Zaštitnik građana, 2016; Lacmanović, 2022). Ova tematska sesija će osim institucionalnih i edukativnih inicijativa, uključiti i ulogu medija i javnog diskursa u oblikovanju percepcije i odgovora na ove zločine.



Vedrana Lacmanović je nezavisna ekspertkinja i istraživačica u oblasti sprečavanja i suzbijanja nasilja prema ženama sa višedecenijskim iskustvom u oblasti sprečavanja i suzbijanja femicida. Autorka je više publikacija, članaka, predavanja i organizovanih događaja na temu femicida, uključujući i peticiju i prikupljanje 8000 potpisa građana za proglašenje nacionalnog dana borbe protiv femicida.

Krivično-pravni aspekti femicida

NERMIN ŠHOVIĆ

Fokus predavača će biti na obradi teme u vezi sa oblicima nasilja iz ugla aktuelne zakonske legislative sa posebnim osvrtom na krivični i krivično-procesni aspekt postupanja, procesuiranja i dokazivanja slučajeva nasilja sa akcentom na pojam i prepoznavanje „femicida“. U okviru konkretnog predavanja bit će prezentirane teme nasilja i pravnog okvira u Bosni i Hercegovini u domenu rodno zasnovanog nasilja, postupanja po prijavi nasilja, dokazivanja i dokaznih sredstava u slučajevima dokumentovanja slučajeva nasilja.



Nermin Šehović je specijalista iz oblasti krivičnog prava Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu sa položenim pravosudnim i advokatskim ispitom, uposlen u Federalnoj upravi policije Sarajevo od 1998. godine i dalje gdje je obavljao različite dužnosti u dijelu istrage organizovanog kriminala te krvnih i seksualnih delikata. Objavio je više udžbenika, stručnih i istraživačkih radova iz oblasti istrage, dokazivanja i dokaznih sredstava sa posebnim akcentom na oblast „dokazivanja vještačenjem“. Na Policijskoj akademiji u Sarajevu bio je predavač na predmetu „Pravni osnov prinude i pravdanje sile“ te predavač na radionicama Centra za interdisciplinarnu i sigurnosne studije „Prof. dr. Zdravko Grebo“, odnosno naučnog projekta University Gender Resource Center UNSA i partnerskih institucija projekta UNIGEM.

Medijsko izveštavanje o rodno zasnovanom nasilju

SMILJANA MILINKOV

Rod je društveno konstruisana kategorija, a kreiranje rodno osetljivog diskursa predstavlja konstantan proces u kojem mediji igraju značajnu ulogu. Medijski sadržaji koji podstiču isključivanje, stereotipe, predrasude i nekritičko mišljenje dovode do ozbiljne neravnopravnosti u društvu. Vladajuće predstave o rodnom ulogama umnogome zavise od medijskog reprezentovanja. Reprezentacija podrazumeva selekciju i oblikovanje, odnosno konstruisanje značenja. Na osnovu predstava koje mediji plasiraju gradi se i slika o problemu rodno zasnovanog nasilja. Problem diskriminacije žena prisutan je u medijskoj sferi u vidu medijske isključenosti, kao i neprofesionalnog i diskriminatornog izveštavanja koji odlikuju stereotipizacija, tabloidizacija, seksizam i mizoginija. Posebno je problematično neprofesionalno izveštavanje pojedinih medija o problemu nasilja nad ženama i seksualnog uznemiravanja, kao i o društveno ranjivim grupama. Ideja predavanja je da se dekonstruiše medijska slika rodno zasnovanog nasilja kroz analizu primera kršenja profesionalnog kodeksa, te da se diskutuje o mogućim konceptima rodno osetljive novinarske kulture.



Smiljana Milinkov je vanredna profesorka na Odseku za medijske studije Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu. Doktorsku disertaciju „Formalno i neformalno obrazovanje i profesionalni status novinarki u Vojvodini – rodna perspektiva” je odbranila 2016. godine u okviru ACIMSI Centra za rodne studije Univerziteta u Novom Sadu. Master studije novinarstva završila je na Fakultetu političkih nauka u Beogradu, a osnovne studije na Odseku za istoriju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Godinu dana je predavala istoriju u novosadskoj gimnaziji „Svetozar Marković”, a devet godina radila kao novinarka na Radiju 021. Njena uža oblast interesovanja usmerena je na studije roda, medijsku reprezentaciju društveno osetljivih grupa i etiku u medijima. Učestvovala je u međunarodnom istraživanju o indeksu medijskog klijentelizma, regionalnim projektima o medijskom diskursu o siromaštvu i socijalnoj isključenosti u Srbiji, izveštavanju medija o procesu pridruživanja Evropskoj uniji, kao i u istraživanjima o socijalno-ekonomskom i profesionalnom statusu medijskih radnika u Vojvodini, reprezentaciji političarki i sportistkinja u medijima. Članica je Nezavisnog društva novinara Vojvodine i mreže „Novinarke protiv nasilja”.

Pozitivne obaveze države u suzbijanju rodno zasnovanog nasilja

MIDHAT IZMIRLIJA

Pozitivne obaveze države odnose se na mjere kojima se osigurava efikasno ostvarivanje i zaštita ljudskih prava. U slučajevima kada postoji stvaran i neposredan rizik za život osobe, pozitivne obaveze države tako podrazumijevaju poduzimanje niza mjera od strane nadležnih organa koji znaju ili su morali znati za kriminalne radnje treće strane. Evropski sud za ljudska prava je svojom praksom ustanovio standarde koji se cijene u situacijama kada je potrebno utvrditi da li je država preduzela operativne preventivne mjere radi zaštite osoba. U kontekstu rodno zasnovanog nasilja standardi se odnose na obavezu države da hitno reaguju na navode o nasilju u porodici, postojanje stvarne i neposredne prirode rizika po život žrtve kroz autonomnu, proaktivnu i sveobuhvatnu procjenu rizika, te na preduzete mjere koje moraju biti odgovarajuće i proporcionalne nivou otkrivenog rizika. Razvoj pozitivnih obaveza države tako ima izraziti značaj u suzbijanju i zaštiti žrtava rodno zasnovanog nasilja.



Midhat Izmirlija je vanredni profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Predaje seminare iz Ljudskih prava, roda i prava, te teorije prava i države. U Centru za interdisciplinarnu postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu magistrirao je ljudska prava i demokratiju, a magisterij i doktorat pravnih nauka stekao je na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Njegovo istraživanje usmjereno je na ljudska prava, antidiskriminacijsko pravo, teoriju države, teoriju prava i tranzicijsku pravdu. Radio je kao pravni ekspert na projektima implementacije antidiskriminacijskog zakona, zakona o ravnopravnosti spolova i unapređenja sistema zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini. Kao predavač uključen je u brojne programe iz oblasti ljudskih prava, te je sudjelovao u izradi preporuka, policy studija i izradi nacionalnog zakonodavstva u ovom području. Objavio je radove o pravnom okviru ravnopravnosti spolova, nacionalnim institucijama za ljudska prava, antidiskriminacijskim standardima, itd.

Trgovina ženama

NADA PADEJSKI ŠEKEROVIĆ

Trgovina ljudima predstavlja jedan od oblika najtežeg kršenja ljudskih prava žena, dece i muškaraca. Cilj trgovine ljudima je ostvarivanje zarade ili druge koristi kroz eksploataciju, bilo da se radi o seksualnoj eksploataciji, prinudnom radu, prinudnom prosjačenju, prinudi na vršenje krivičnih dela, ilegalnom usvojenju, prinudnim brakovima, trgovini organima ili nekom drugom obliku. Predstavlja jednu od najisplativijih delatnosti međunarodnog organizovanog kriminala koja ima značajne negativne uticaje na bezbednost pojedinca i društva u celini. Trgovina ljudima kao traumatsko iskustvo dovodi do ozbiljnih i dugotrajnih posledica po fizičko i mentalno zdravlje žrtava. Nakon određenja pojma trgovine ljudima, u izlaganju se obrađuju fenomenološka, etiološka i viktimološka dimenzija trgovine ljudima kroz analizu oblika trgovine ljudima, specifičnih karakteristika ovog fenomena, faktora koji mogu doprineti viktimizaciji u ovom kontekstu, kao i posledica do kojih iskustvo trgovine dovodi. U predavanju će biti prikazana najvažnija međunarodna dokumenta koja su osnova procesa zaštite i podrške žrtvama trgovine ljudima. Kroz rad na primeru i interaktivan rad sa studentima analiziraće se faktori rizika za trgovinu ženama.



Nada Padejski Šekerović rođena je u Novom Sadu 1979. godine, a psihološke nauke doktorirala je na Filozofskom fakultetu u rodnom gradu. Proteklih 17 godina kroz svoj rad u Sigurnoj ženskoj kući u Novom Sadu bavi se problematikom nasilja u porodici i trgovine ljudima. Učestvovala je i izlagala na brojnim domaćim i međunarodnim stručnim i naučnim konferencijama, a takođe je bila organizatorka mnogih stručnih skupova na temu zaštite žena i dece od nasilja u porodici. Autorka je i realizatorka stručnih projekata iz oblasti zaštite žrtava nasilja u porodici i zaštite žrtava trgovine ljudima, kao i mnogih projekata posvećenih unapređenju pružanja usluga Sigurne ženske kuće. Aktivna je učesnica brojnih tela na lokalnom, pokrajinskom i republičkom nivou koja se bave unapređenjem rodne ravnopravnosti. Zalaganjem u javnosti ističe značaj razumevanja fenomena nasilja nad ženama i trgovine ženama i decom u kontekstu rodne diskriminacije, odnosno važnost primene načela rodne ravnopravnosti kao jednog od osnovnih ljudskih prava.

Pristanak i seksualno uznemiravanje: odnosi moći u vezi sa telom

ZONA ZARIĆ

Ovo predavanje će se baviti konceptom saglasnosti i nejednakošću koju on implicira. Glavne teze predavanja se oslanjaju na rad američke pravnice i feministkinje Ketrin MekKinon, koja insistira na tome da ovaj koncept treba eliminisati iz zakona o seksualnom zlostavljanju i nasilju. Iz te perspektive, otvara se prostor za redefinisane silovanja kao zločina nejednakosti, odnosno kao zakonom zabranjeni čin koji bi se fokusirao na koncept sile, fizičke sile, ali i različitih nejednakosti koje se tiču odnosa moći – kao što su godine, rasa, invalidnost, socio-ekonomski status, seksualna orijentacija, rodni identitet i pol – i koriste se u cilju primoravanja na seksualnu interakciju. Ako je silovanje manje pitanje „nepoželjnog seksa“ nego „nejednakog seksa“; ako je ravnopravnost, a ne autonomija, centralno pitanje; ako su unutrašnji psihološki procesi manje relevantan faktor rečenih krivičnih dela od faktora koji su povezani sa spoljnim, socio-ekonomskim, uslovima i rodno određenim društvenim ponašanjima... možemo se legitimno zapitati da li je postojeći, društveno dominantan konceptualni okvir, zajedno sa svojim vokabularom i diskursima, suštinski neadekvatan sve vreme? I kako bi onda izgledao zakon o seksualnom zlostavljanju koji zadovoljava standarde rodne ravnopravnosti?



Zona Zarić je filozofkinja, pravica i naučna saradnica u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Doktorirala je na katedri filozofije École Normale Supérieure u Parizu, gde danas predaje, kao i na The American University of Paris.

Žena i žensko telo u medicini

LJILJANA PANTOVIĆ

Ovo predavanje istražuje kompleksnu dinamiku između društva, kulture i medicine u kontekstu ženskog tela. Kroz sociološki i antropološki objektiv, analiziraćemo kako društvene norme, kulturni obrasci i ekonomske strukture oblikuju percepciju i pristup ženskom zdravlju. Istovremeno, istražićemo kako medicinske institucije utiču na oblikovanje identiteta žene kroz dijagnoze, tretmane i norme zdravlja. Fokusirajući se na koncepte tela, bolesti i medicinske nege, razmotrićemo kako društvene uloge, stereotipi i očekivanja mogu uticati na žensko iskustvo u medicinskom okruženju. Osim toga, bavićemo se pitanjima pristupačnosti zdravstvene nege, društvene podrške i ekonomske pravde u kontekstu ženskog zdravlja. Kroz ovu sociološku i antropološku perspektivu, cilj nam je produbiti razumevanje kompleksnih interakcija između medicinske prakse i društvenih struktura, te podstaći kritičko razmišljanje o pristupima nezi žena u današnjem društvu.



Ljiljana Pantović je doktorirala antropologiju (2019) na Univerzitetu u Pitsburgu (SAD). Dobila je istaknute stipendije dok je radila na doktoratu: Andrew Mellon Predissertation Scholarship (2014/2015), Klinzing grant za doktorsko istraživanje (2016/2017) i Social Sciences Doctoral Dissertation Fellowship Univerziteta u Pitsburgu (2017/2018). Radila je kao postdoktorantkinja i istraživačica na međunarodnom projektu Geografija filozofije: Interdisciplinarna međukulturna istraživanja univerzalnosti i različitosti u fundamentalnim filozofskim konceptima (2019-2020), podržan preko Fondacije Templton. Od 2020. zaposlena je kao naučna saradnica u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju gde radi na pitanjima brige, nege, zdravlja i pitanja roda u postsocijalističkoj istočnoj Evropi iz interdisciplinarne perspektive. Članica je Laboratorije za proučavanje filantropije, solidarnosti i brige, Laboratorije za istraživanje socijalizma i (post)jugoslovenske studije, kao i Laboratorije za istraživanja roda. Bila je rukovoditeljka projekta Bliskost i nega: Briga o starijima u Srbiji tokom pandemije Covid19 (2021/2022), koja je realizovana uz podršku Univerzitetske mreže otvorenog društva (OSUN). Ljiljana je institutska koordinatorka za Univerzitetsku mrežu otvorenog društva. Ljiljana je objavila nekoliko akademskih radova u prestižnim akademskim časopisima i autor je nekoliko poglavlja knjiga. Trenutno radi na svom prvom rukopisu knjige na osnovu doktorskih istraživanja o zdravstvenoj zaštiti trudnica i porodilja u Srbiji.

Rod, seksualnost, nasilje i diskriminacija

MARIJA RADOMAN

Tema ovog predavanja je specifičnost rodno zasnovanog nasilja kada su u pitanju LGBTIQ+ osobe u našem društvu. Diskriminacija i nasilje predstavljaju vrlo rasprostranjene probleme i dio su svakodnevnice mnogih LGBTIQ+ osoba. Jedna od oblasti najveće systemske diskriminacije u Srbiji je nepostojanje Zakona o registrovanim istopolnim zajednicima, kao i Zakona o rodnom identitetu koji se odnosi na trans i rodno varijantne osobe. Na osnovu rezultata više istraživanja, medijskih analiza i izveštaja o položaju LGBTIQ+ populacije, razmatraćemo dominantne stereotipe i predrasude, kao i pojmove manjinskog stresa i stigme povezane sa seksualnom orijentacijom i rodnim identitetom. Takođe, analizirajući medijski sadržaj, kao i izjave pojedinih političara/ki, i predstavnika crkve, biće reči o nekim posebnim diskursima, kao npr. da su LGBT pokret ili ideja rodnog identiteta veštački nametnuta u društvu (pod uticajem stranog faktora), da će povećana vidljivost i puna građanska prava LGBTIQ+ osoba dovesti do urušavanja tradicionalne porodice i nacionalnog identiteta, itd. Bavićemo se i idejom da se LGBTIQ+ osobama često „dozvoljava“ ispoljavanje seksualnosti ali samo unutar privatnog prostora. Kroz zajedničku diskusiju, dekonstruisaćemo različite stereotipe i strategije kojima društvo marginalizuje LGBTIQ+ osobe, istražujući istovremeno posledice diskriminacije i nasilja.



Marija Radoman radi kao naučna saradnica u okviru Instituta za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta u Beogradu. Stekla je doktorat iz oblasti socioloških nauka na Univerzitetu u Beogradu 2019. godine, a usavršavala se kroz istraživačke boravke na Univerzitetu u Granadi, Univerzitetu u Amsterdamu i Univerzitetu u Zagrebu. Takođe, radi kao geštalt psihoterapeutkinja u privatnoj praksi od 2020. godine. Teme kojima se najviše bavila odnose se na LGBTIQ+ populaciju, aktivizam, mlade i njihove vrednosne orijentacije, kao i različite aspekte rodnih odnosa. Trenutno se bavi temom metodologije istraživanja marginalizovanih grupa u društvu.

Šta je problem s rodnoosetljivim jezikom?

MARIJA MANDIĆ

Predavanje će biti podeljeno na dva dela. U prvom delu ću govoriti o tome šta je rodnoosetljiv jezik (ROJ) i ukazati da on obuhvata socijalne feminine, ali i rodno diskriminatorni govor i jezički seksizam. Pokazaću na primerima kako izgleda upotreba rodno (ne)osetljivog jezika. Zatim ću predstaviti glavna dostignuća u primeni ROJ-a u Srbiji: pisanje priručnika za upotrebu ROJ-a, primenu u udžbenicima, i dr. Posebno ću se osvrnuti na usvajanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti (ZOR) (2021). Nakon toga, izložiću kritike koje je doživeo ZOR, posebno kritike srbista i srbistkinja, zatim desno orijentisanih partija i Srpske pravoslavne crkve. U drugom delu predavanja, studenti i studentkinje će se podeliti u grupe i svaka grupa će dobiti zadatak da predstavi po jedan primerak diskursa koji se zalaže za ROJ ili koji se protivi ROJ-u ili koristi rodno diskriminatorni diskurs. Studenti i studentkinje će imati zadatak da iz tih primeraka diskursa izdvoje glavne argumente i zatim ih predstave ostalima.



Marija Mandić je viša naučna saradnica u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Doktorirala je iz oblasti lingvistike i srpskog jezika na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu (2010). Njene oblasti interesovanja su: sociolingvistika, kritička diskurs analiza, odnos diskursa i identiteta (etničkog, nacionalnog, rodnog), manjinski jezici jugoistočne Evrope, društveno pamćenje, osmansko nasleđe i kulturna trauma. Objavila je i uredila niz knjiga i studija iz pomenutih oblasti, među njima: Discourse and Ethnic Identity: The Case Study of Serbs in Hungary. Minhen: Peter Lang (2014), Manjinski jezici i višejezičnost u obrazovanju Vojvodine. Novi Sad: Akademska knjiga (2024). Piše povremeno angažovane tekstove za portal Peščanik.

Trans* Women's Socio-Legal Status in Sweden: The Experiences of Epistemic Misrecognition

ZARA SAEIDZADEH

Sweden has long held an international reputation for promoting gender equality and proudly declares itself a feminist government committed to fostering an inclusive society. The Swedish state has set forth ambitious gender equality goals to ensure equal rights and opportunities for all citizens. However, within this model, trans* citizens are often pushed to the margins, being impeded access to social and legal resources. In this lecture, I undertake an examination of how Swedish law and society recognise trans* women's status and needs as equal citizens. By tracing the socio-legal history of trans* citizenship in Sweden, I draw upon twenty-three semi-structured interviews with trans* women and trans* activists in the country to highlight trans* women's diversity of backgrounds and experiences against the backdrop of existing laws and policies. By consolidating the work of Miranda Fricker (2007) on epistemic injustice and Nancy Fraser's (2001) work on status misrecognition, I build on the concept of epistemic misrecognition to discuss how the lack of status recognition within Swedish law and society leads to misunderstanding of trans* women's knowledge, disbelief in their experiences and denial of their needs at individual, institutional, and structural levels in society. I argue that trans* women's equal citizenship is undermined owing to a systemic epistemic misrecognition which hinders trans* women's active participation in society and further restricts their access to resources.



Zara Saeidzadeh is a postdoctoral researcher in Gender Studies at Örebro University in Sweden. She is also an affiliate assistant professor at the Simone de Beauvoir Institute, Concordia University in Montreal, Canada. Zara's current research focuses on violence against trans people, trans* citizenship and feminist politics.*

Pravo na krik i bes: rodno zasnovano nasilje u savremenoj ženskoj književnosti

VLADISLAVA GORDIĆ PETKOVIĆ

Parafrazom naslova koji Vilijam Fokner pozajmljuje od Šekspira nagovesti ćemo pristup u čitanje nasilja kod svetskih poznatih autorki poput Elene Ferante, Margaret Atwood, Toni Morrison s jedne i regionalnih autorki sa druge strane (Milica Vučković, Lana Bastašić, Senka Marić). Bilo da je institucionalizovano u represivnom političkom sistemu, patrijarhalno zasnovano, skriveno ili obelodanjeno, nasilje je bezmalo uvek formatirano kao zadata sudbina, i predstavljeno poput sitne prašine koja se svaki dan udiše sa vazduhom, a predavanje na ovu temu pokušaće da odgovori na neke od forsiranih dogmi i nepriznatih košmara u paklenom krugu rodno zasnovanog nasilja. Kako to da se jezivo gradirani repertoar ženskih povreda u čitanju zajednice predstavlja kao tok slučajnih nespretnosti i nespretnih slučajnosti? Da li je zlostavljanje performativni čin u kom i nasilnik i žrtva slede zahtevan scenario, uvereni da je taj scenario nepromenljiv? Zbog čega se čitateljka stalno sugerise stav da je nasilje logičan tok privatnih uzroka i ishoda, a ne krvavi čin sadašnjosti koji je proizvela i podržala još krvavija patrijarhalna tradicija?



Vladislava Gordić Petković je redovna profesorka na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Oblasti njenog naučnog istraživanja su savremena engleska i američka književnost, Šekspirovo stvaralaštvo i digitalne tehnologije u književnosti i obrazovanju. Bavi se istorijom i teorijom književnosti, komparativnim izučavanjem srpske i stranih književnosti, piše književnu kritiku i prevodi sa engleskog.

Objavila je monografije Sintaksa tišine: poetika Rejmonda Karvera (1995) i Hemingvej: poetika kratke priče (2000), zbirke naučnih studija Korespondencija: tokovi i likovi postmoderne proze (2000), Na ženskom kontinentu (2007) i Mistika i mehanika (2010). Eseji, književne kritike i kolumne sabrani su u knjigama Virtuelna književnost (2004), Virtuelna književnost 2 (2007), Književnost i svakodnevnica (2007) i Formatiranje (2009). Zbirku članaka Književnost s praga veka: ogledi (i) iz anglofone književnosti objavila je u koautorstvu s Ivanom Đurić Paunović (2019) a sa Mladenom Jakovljevićem studiju Književni um i područja fantastike (2023).

Dobitnica je plakete „Kapetan Miša Anastasijević“ za projekte prevodilaštva, književnosti i kulture, i nagrade BEFEM-a za doprinos ženskoj književnosti i regionalnom povezivanju.

Privedila je antologije Novosadska ženska proza: od ispovesti do putopisa (2020) i Regiona: antologija regionalne ženske književnosti (2022). Urednica je tri zbornika sa projekta Žanrovska ukrštanja i više tematskih blokova u domaćim i stranim naučnim časopisima. Bila je koordinatorka Centra za rodne studije Univerziteta u Novom Sadu od 2017. do 2021. godine.

Kako nauka doprinosi rodnoj neravnopravnosti i kako je održava?

ALEKSANDRA KNEŽEVIĆ

Tokom ovog predavanja, filozofski pristupamo kompleksnom odnosu nauke i društva i to na specifičan način. Pitamo se da li je (i ako da, kako) nauka kroz istoriju doprinosila uspostavljanju i održavanju rodne neravnopravnosti? Pored toga, pitamo se da li nauka danas održava rodnu neravnopravnost i ako da, kojim mehanizmima to postiže?

Predavanje će biti podeljeno na dva dela. U prvom delu, predstaviću istoriju filozofskih ideja o ljudskoj prirodi, koja je uvek bila koncipirana kao muška, i ženskoj prirodi, koja je podređena ljudskoj – muškoj – prirodi. Time ću pokazati da filozofske ideje, kao i naučne, nisu bez odgovornosti za rodnu nejednakost, koju posmatramo kroz istoriju i koju zatičemo i u današnjim društvima. Zatim ću predstaviti primere iz istorije nauke, koje su zabeležile feminističke istoričarke nauke, a koji svedoče o sistemskej marginalizaciji žena iz svih aspekata nauke: iz naučnih institucija, procesa proizvodnje naučnog znanja, naučnih teorija i modela. Svoje predavanje završiću zagonetnim i kontroverznim argumentom filozofkinje Dženet Kurani (Janet Kourany) u kome tvrdi da istraživanja kognitivnih uzroka rodni razlika treba da budu zabranjena budući da doprinose održavanju rodne neravnopravnosti.

Drugi deo predavanja biće posvećen filozofskoj debati o dometima naučnih sloboda (u feminističkom društvu). Studenti_kinje biće nasumično podeljeni/e u dve grupe. Jedna grupa će imati zadatak da brani argument da su neograničene naučne slobode neophodne za razvoj nauke, a samim tim i razvoj društva. Druga grupa će braniti stanovište da naučnici_ce imaju odgovornost prema društvu i da ta odgovornost može da narušava neograničene naučne slobode. Dvoje ili troje studenata_kinja imaće ulogu sudija i sutkinja, koji će odlučivati o tome koja je grupa jasnije i ubedljivije odgovorila na upućene prigovore i odbranila svoje argumente.



Aleksandra Knežević je doktorantkinja antropologije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Osnovne studije filozofije završila je na Filozofskom fakultetu u Beogradu, a master studije filozofije na Centralnoevropskom Univerzitetu u Budimpešti i Beču. U svom doktorskom istraživanju „Antropološka analiza metoda evolucionih društvenih nauka“, Aleksandra ispituje stavove evolucionih psihologa o problemu konceptualne integracije evolucionih i antropoloških objašnjenja društvenih fenomena (sa posebnim osvrtom na objašnjenja rodni razlika). Oblasti Aleksandrine uže specijalizacije uključuju feminističku filozofiju nauke, kritičku antropologiju nauke i filozofiju društvenih nauka, naročito teme u vezi sa odnosom nauke i vrednosti, nauke i feminizma, prirode i kulture i uloge kritičke i društveno angažovane nauke i filozofije u demokratskom društvu. Oblasti njene kompetencije obuhvataju socijalnu filozofiju, filozofiju rase i roda, kao i društvenu ontologiju (posebno pitanje ontologije društvene promene i društvenih normi).

Negativne reakcije na promišljanja i istraživanja o rodu

MILICA RESANOVIĆ

U poslednjih desetak godina dolazi do porasta broja aktera na intelektualnoj, političkoj i aktivističkoj sceni, kako u lokalnom, tako i u međunarodnom kontekstu, koji osporavaju naučni karakter roda, te tvrde da je po sredi ideološka tvorevina. Štaviše, rod, odnosno njihovim jezikom, „rodnu ideologiju“ ili „dženderizam“, smatraju uzrokom niza različitih društvenih problema koje identifikuju i pretnjom po demokratiju, pa posledično borbu protiv roda stavljaju u osnov vlastitog delanja. Za ove aktere se često koristi termin „antirodni pokret“, a oni dele interesovanje za zajedničke teme, kao što su istopolni brakovi ili partnerstva (uključujući i pitanja usvajanja i surogat majčinstva), reproduktivna prava, pobačaj i kontracepciju, i seksualno obrazovanje (Paternotte, Kuhar, 2018: 9-10). Ovo izlaganje se bavi analizom antirodne mobilizacije u Srbiji. Naglasak je stavljen na opis i interpretaciju diskurzivnih strategija koje koriste nosioci antirodne mobilizacije, uzimajući u obzir istorijski i politički kontekst društva Srbije. Ispituje se i kada se antirodna mobilizacija prvi put javlja, ko su glavni akteri, koji su centralni argumenti koje oni koriste, kao i da li se tip argumentacije kroz vreme menja. Iako je fokus na slučaju Srbije, ne gubi se iz vida da se antirodna mobilizacija vodi širom sveta, te će u izlaganju biti predstavljene one teme i načini antirodne mobilizacije koji su prisutni i u drugim evropskim društvima, a potom će biti ispitano da li postoje neke specifične karakteristike antirodne mobilizacije u društvu Srbije, koje je čine drugačijom od one koja se sprovodi u drugim evropskim društvima.



Milica Resanović (1992) je istraživačica saradnica Instituta za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Doktorirala je na odeljenju za sociologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu 2023. godine sa temom „Simboličke granice i borbe u polju književne proizvodnje u Srbiji danas“. Na istom fakultetu je završila diplomske i master studije baveći se temama kulturne potrošnje, ukusa i refleksivnosti. Karijeru je započela kao istraživačica u Institutu za sociološka istraživanja Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, u okviru kojeg je bila angažovana i na nacionalnim i na međunarodnim projektima. Institutu za filozofiju i društvenu teoriju se priključuje 2022. godine, u okviru kojeg je angažovana u Laboratoriji za istraživanja roda i Laboratoriji za društvenu kritiku. Njena interesovanja uključuju sociologiju kulture, sociologiju umetnosti i sociologiju roda.

Zimska škola „Rod i nasilje“:
program i zbornik saopštenja

Urednice:

Jelena Čeriman
Gordana Lalić-Krstin
Krisztina Rác

Izdavač:

Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu
TPO fondacija, Sarajevo

Za izdavača:

Gazela Pudar Draško
Zilka Spahić Šiljak

Korektura: Marko Konjović

Dizajn i prelom: Marko Ristić

Štampa: Art-Copy, Novi Sad

Tiraž: 70

Mesto i godina izdanja:

Beograd, 2024.

ISBN 978-86-82324-48-5

Ovaj materijal finansira Vlada Ujedinjenog Kraljevstva, u okviru projekta UNIGEM (“Univerziteti i gender mainstreaming”). Stavovi izneseni u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno i stavove Vlade Ujedinjenog Kraljevstva.



British Embassy
Sarajevo

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

305-055.2(048)
316.624:305-055.2(048)

ЗИМСКА школа "Род и насиље" (2024 ; Нови Сад)
[Program i zbornik saopštenja] / Zimska škola "Rod i nasilje", 19-23. februar 2024., Univerzitet u Novom Sadu ; [urednice Jelena Ćeriman, Gordana Lalić-Krstin, Krisztina Rácz]. - Beograd : Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta ; Sarajevo : TPO fondacija, 2024 (Novi Sad : Art-Copy). - 40 str. : slike autora ; 20 x 20 cm

Stv. nasl. preuzet iz kolofona. - Tiraž 70. - Sadrži biografske podatke o autorima uz tekst.

ISBN 978-86-82324-48-5 (IFDT)

а) Родна равноправност -- Апстракти б) Родно засновано насиље -- Апстракти
COBISS.SR-ID 137391881

